

Bánszegi Bíborka
Cselényi István Bence

BME Építészmérnöki Kar

konzulensek:
Jancsó Miklós DLA
Szolnoki József DLA

Képzőművészet szekció
TDK 2022

KÁOSZKURÁTOROK
nehezen körülírható dolgok rendszerezése

KÖSZÖNETTEL TARTOZUNK

a Future Perfect összművészeti alkotótábor és az Építészfesztivál szervezőinek:
az Építész Szakkollégiumnak
az Építészfórumnak

workshopvezető társunknak:
Balczó Ákosnak

a workshop résztvevőinek:
Baranyai Katának
Farkas Benedeknek
Polgár Bendegúznak
Ramocsai Katának
Cafatnak

konzulenseinknek:
Jancsó Miklósnak
Szolnoki Józsefnek

ABSZTRAKT

A káoszkurátorok ad hoc jelleggel összeállt alkotó hármasa - jelenleg párosa - először Dunaújvárosban, a Future Perfect összművészeti tábor égisze alatt mutatta be állásfoglalását a banális, köztéren megtörténő, majd az észrevevés által létrejövő nyomokról.

Az értelmezés levetköztethetetlen vágyaitól hajtva kezdtek el előbb akár morálisan is messzemenő kérdésekbe bonyolódni (Van-e valami anélkül, hogy észrevenném?), majd pedig megpróbáltak keretet adni saját maguknak ezen dolgok értelmezéséhez.

Ezúttal, az ezekből következő gondolatokat és összefüggéseket szeretnék bemutatni egy rapid kiállítás formájában és bizonyítani a nagyérdeműnek, hogy rendszerszinten gondolkozni, ez adott esetben a városban észrevehető otthagyt dolgok együttállásáról (!), érdemes és érdekes. Fogják tenni ezt a bizonyítást egy kiadvánnyal, a nehezen körbeírható dolgok rendszerezéséről, egy figyelemfelkeltő plakátsorozattal és egy ezeket jól összefoglaló városi szituációt kiemelő, performansszal.

ABSTRACT

The creative trio of chaos curators, now a pair, assembled on an ad hoc basis, first presented their stance on the banal, public space traces that happen and then emerge through perception, in Dunaújváros, under the auspices of the Future Perfect art camp.

Driven by an unquenchable desire to interpret, they first began to ask questions that were even morally far-reaching (Does something exist without noticing it?), and then tried to give themselves a framework for interpreting these things.

We would like to prove to the public that thinking systemically, that is, thinking about the constellation (!) of things left behind in a city that can be noticed, is worthwhile and interesting. They will make this proof with a publication, a systematic arrangement of things that are difficult to describe, a series of posters that attract attention and a performance that summarises them well and highlights the urban situation.

MIÉRT?

Káoszkurátorok. Félig azt jelenti, amit csinálunk, félig meg minket.

Kezdeté egy workshop volt a Future Perfect összművészeti alkotótáborban, Dunaújvárosban, és azért van folytatás, mert meg vagyunk róla győződve, hogy borzasztó érdekes dolgot találtunk.

Évek óta fotózzuk a *nehezen körülírható dolgok*-at. Nehéz definiálni őket, nehéz rájuk egyetlen jó összefoglaló nevet találni, attól függ milyen kontextust képzelünk köréjük. Nevezhetjük őket szobroknak, totemeknek, entitásoknak, de hívhatjuk őket otthagyt műanyag palacknak, összegabalyodott figyelemfelkeltő szalagnak, vagy csak szimplán egy rakat szemétnek, amit valaki kint hagyott az utcán és mi pedig lefotóztuk.

Mindenki és minden rendszerek része. Gondolhatunk itt politikai, társadalmi, gazdasági vagy oktatási rendszerekre és így tovább. Szinte mindenről és mindenkiről tudjuk, hogy hol van a helye a rendszerben, mikor van rend és hogy hogyan kéne lenniük a dolgoknak.

A *nehezen körülírható dolgok rendszerezése* során, olyan dolgokkal foglalkoztunk, amelyek kikezdi a rendszert, hibák, ideiglenes helyzetek, amelyeknél tudjuk, hogy meg fognak szűnni, rendbe lesznek rakva, de egészen odáig, pont létezésük jellege és a felettük lebegő megszűnésük miatt, érdekesek és érdemesek arra, hogy vizsgáljuk őket. Struktúrát keresünk ezeknek a strukturálatlan dolgoknak, alkotó nélküli alkotásoknak, rendszert olyasmiknek, amikre az elmúlt fél évben egy jól definiált összefoglaló nevet sem sikerült találnunk.

Szép az, ami érdek nélkül tetszik.

És ami tetszik, azzal szeretnénk foglalkozni.

FUTURE PERFECT

“Buhera, spontán, káosz, véletlen - köztéren, utcán, falon, részben. A tábor ideje alatt keressük a történetet az így létrejövő szobrok, totemek, entitások mögött. Olyan talált helyzeteket elemzünk, amik nélkülünk jöttek létre. El lehet-e venni? Hozzá lehet-e rakni? Lehet-e hasonlót létrehozni? Keressük az értelmet a véletlenek mögött. A szervező elvet, ami összefoghatná ezeket a sokkomponensű helyzeteket. A jövő a jelenből csak akkor lehetséges, ha észrevevesszük és értelmezzük, ha van történet amit folytatni lehet. Legyen szó akár csak arról, amibe az utcán botlunk bele.”

A káoszkurátorok workshop felhívása a Future Perfect Alkotótáborban

A workshop felépítése:

Hétfő

Ismerkedés, névtanulás, a ws ütemtervének ismertetése, közös gondolkodás a témáról.

Kedd - LOKÁLIS RÉSZVÉTEL

Közösen feltérképezzük Dunaújvárost, megkeressük, dokumentáljuk a köztéri entitásokat, ezekből utána konszenzussal kiválasztjuk azokat, amelyekkel kiemelten foglalkozni fogunk.

Szerda - ELMÉLET

A kiválasztott entitásoknak nevet adunk és történetet, megpróbáljuk megfejteni a keletkezésüket, identitásukat. Szabad asszociálás, a feldolgozás módszereinek kitalálása.

Csütörtök - KREÁLÁS

A megismert entitások alapján, a tábor szemetéből, maradékaiból, megkísérelünk saját entitásokat létrehozni, végiggondolni a két folyamat közötti különbségeket, hasonlóságokat

Péntek - PERFORMANSZ

Az elmúlt hét gondolatainak összegzése, a végső, közös történet létrehozása. A bemutatás, prezentálás kitalálása, létrehozása közösen.

WORKSHOP

A tábor során öt nap állt rendelkezésre arra, hogy keretet adjunk az értelmezésnek. Első lépésként bejártuk Dunaújvárost, hogy megkeressük és dokumentáljuk a számunkra érdekes dolgokat. Ezt követően a beszélgetések során rengeteg fogalom és jellemző jött elő, amelyekről úgy gondoltuk, hogy segítségünkre lehetnek. Nem volt célunk egy rendszer létrehozása, kezdetben csak bármiféle fogodzót keresgélünk ahhoz, hogy közös platformra tudjuk hozni azokat a dolgokat, amiket összefüggőnek látunk, de nem tudjuk megmagyarázni hogy miért.

A cél, az igény és a tudatosság fogalmától indultunk, és egymáshoz képest határoztunk meg csoportokat:

véletlen: nincs igény, nincs cél

spontán: van igény, lehet cél, nem tudatos

buhera: van igény, van cél, lehet tudatos

direkt: van igény, van cél, szupertudatos

Az időt, amit az egyik legfontosabb aspektusnak véltünk, többféle módon vizsgáltuk:

Van-e kedv? Mennyi időt szánt rá az, aki csinálta?

Mikorra kéne? Ráér még, vagy sürgős?

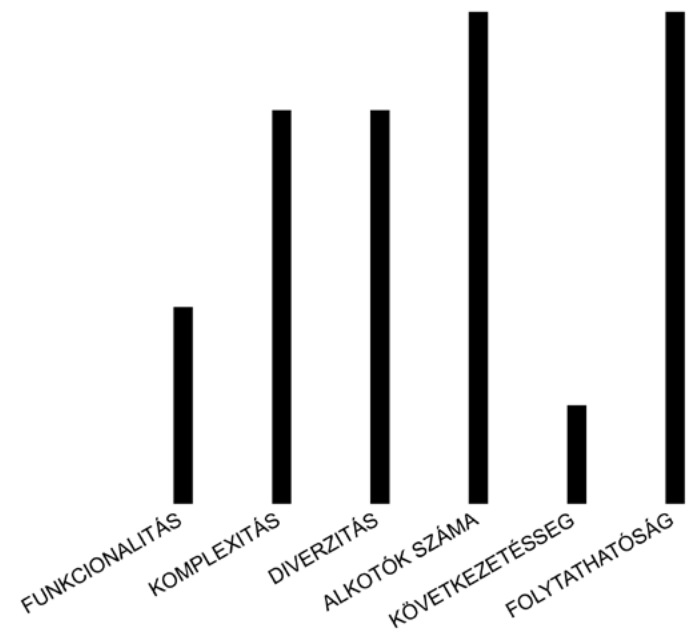
Meddig bírja? Csak pár napra kell? Vagy csak pár órára, míg kiér a szerelő?

Azoknál a helyzeteknél, amik időben hosszabb ideig fennmaradtak, gyakran felfedeztük, hogy folytatták őket, akár tudatosan, akár tudatlanul, és egyre több dolog került egy rakásra, így ezeket is kiemelt fogalmakként kezeltük.

Valamint fel kellett tegyünk azt a kérdést is, hogy meddig maradnak meg ezek a dolgok. Amíg valaki a dolgának nem érzi megszüntetni őket. Így jutottunk el a felelősség és hivatalosság fogalmaihoz.

Végül pedig: Vajon rajtunk kívül ki tartja ezeket a dolgokat szépnek? Érdekesnek? Van-e esztétizálás akkor, amikor ezek létrejönnek, vagy csupán mi gondoljuk így? Ösztön-e a rakás, a buhera, a gányolás? Ezek a kérdések és fogalmak vezettek el végül a tábor végére kialakult rendszerünkhöz, amit buheramátrixnak neveztünk el. Egy sokkomponensű, ellentétpárokból és fogalmakból álló rendszerhez, ami alapján elemeztük a példáinkat.

VÉLETLENSZERŰ	☐	☐	☒	☐	☐	☐	DIREKT
SPONTÁN	☐	☒	☐	☐	☐	☐	MEGTERVEZETT
EGYENSÚLY	☒	☐	☐	☐	☐	☐	FESZÜLTÉG
INDIVIDUÁLIS FELELŐSSÉG	☐	☐	☐	☐	☒	☐	KOLLEKTÍV FELELŐSSÉG
INDIVIDUÁLIS ESZTÉTIKA	☐	☐	☐	☐	☒	☐	KOLLEKTÍV ESZTÉTIKA
SZERVES	☒	☐	☐	☐	☐	☐	MESTERSÉGES
LAIKUS	☐	☒	☐	☐	☐	☐	SZAKMAI

Ezután, összegyűjtve a tábor többi workshopjából keletkezett hulladékokat, maradék anyagokat, a szemetet amit termeltünk, megpróbáltunk létrehozni a vizsgált dolgokhoz hasonlókat. A kérdés nyilvánvaló volt, ha megvan a rendszer, ha már úgy gondoljuk, hogy értjük, hogyan jöhetnek létre ezek a dolgok, milyen komponensek határozzák meg őket, létre tudunk-e hozni hasonlókat? Lehet-e tudatosan előidézni ezeket a helyzeteket? És ha más látná, meg tudná-e különböztetni a tudatosan készültet attól, ami csak úgy létrejött?

A kérdés kézenfekvő volt, a válasz pedig, eddigi tapasztalataink alapján, az, hogy nem. Nem tudtunk még csak igazán hasonlót se létrehozni azokhoz, amiket találtunk, anélkül, hogy a teljes plágiumra vagy újrakonstruálásra törekedtünk volna.

A workshop zárásaként végül az így alkotott tárgyakból és a buheramátrixnak keresztelt rendszerből kiállítást rendeztünk.

NEHEZEN KÖRÜLÍRHATÓ DOLGOK RENDSZEREZÉSE

A tábor követően biztosak voltunk benne, hogy szeretnénk tovább foglalkozni és még jobban elmélyedni a megkezdett klasszifikálásba. A TDK dolgozatunk célja, hogy a viszonylag gyorsan és intuitívan kitalált rendszerből, egy minél inkább konzisztens és közérthető kiadást hozzunk létre.

Ehhez újra és felül kellett vizsgáljunk minden jellemzőt, fogalmat és ellentétpárt, amelyekre a megérzések és a feszített tempó miatt jutottunk.

Ahhoz, hogy létrejöjjön egy olyan rendszer, amely mindenki számára olvasható és értelmezhető, meg kellett különböztessük azokat a jellemzőket, amelyeket objektívnek vélhetünk és azokat, amelyekről bizonyosan tudjuk, hogy szubjektívek. Az objektív értékek pontos és egyértelmű bemutatásához pedig megkülönböztetni azt, mind grafikailag, mind gondolatilag, ami a vizsgált dolog létrehozásának körülményeiről szól, attól ami a vizsgált dolog jellemzőiről szól. Ennek során három különböző csoportba soroltuk azt, amit korábban egyszerre tárgyaltunk.

szubjektív nézőpontok

Először azokat a jellemzőket és fogalmakat tárgyalnánk, amelyekről úgy gondoltuk, hogy nem objektivizálhatóak, valójában arról szólnak, hogy mi, saját ízlésünk és megérzéseink alapján, hogyan ítélnénk meg ezeket a dolgokat. Ezek vizuális megjelenítését, a létrehozott rendszerbe való illesztését a dolgozatban nem kíséreljük meg. Azonban úgy gondoljuk, hogy mindenképp fontos és megkerülhetetlen részei az értelmezésnek, valamint indokai annak, hogy miért is tartjuk érdekesnek és értékesnek az ezzel való foglalkozást.

Az egyensúly - feszültség skála valójában egy kompozíciós megközelítés volt. Annak ellenére, hogy mi ismerjük a képek mögött rejlő helyzeteket, nem tudjuk magunkat elvonatkoztatni attól, hogy az értékelés pillanatában egy általunk komponált képet, csak egyetlen nézőpontot, perspektívát nézünk. Az értékelés során amennyire lehet próbáltuk ettől eltávolítani magunkat, és nem csak, mint kép szemlélni valamit, hanem valóban, mint városban, köztéren, utcán megteremtődött helyzetet, dolgot elemezni.

objektív értékek

Az individuális felelősség - kollektív felelősség skála hívószavai a felelősség és a hivatalosság voltak. Ezek a dolgok csak addig léteznek, ameddig valaki meg nem szünteti őket. Általában vannak sejtéseink arról, nem csak a fotók esetében, hanem valóban a városban sétálva és látva ezeket a helyzeteket, hogy ki vagy milyen hivatalos szerv az, aki majd meg fogja szüntetni a fennálló ideiglenes szituációt. Azonban, hogy ez mikor történik meg, azt már nehezebb találgatni, így objektív értéket rendelni hozzá is. A vizsgált képek esetében, különböző felelősség helyzetek és felelősök körvonalaazódnak. Mikor érezzük saját felelősségünknek rendet rakni? Ha bárki elrendezhetné, megszüntethetné a hibát a rendszerben, vajon előbb megtörténik, mint ha van egy hivatalos szerv, felelős?

Az individuális esztétika - kollektív esztétika skála alatt az esztétika, tetszés és megértés különböző fokozatait szerettük volna bemutatni. Kinek és miért tetszik? Ösztönösen jönnek-e létre ezek a dolgok? Mindannyian ismerjük és értjük a létezésük indokait? Ezek szintén olyan jellemzők, amelyeket képtelenség objektíven megítélni. Nem tudjuk meghatározni, hogy kik azok, akiknek ezek a dolgok tetszenek. Azonban úgy gondoljuk, hogy kirajzolódik egy kulturális, ösztön alapján létrejövő rendszer, tekintve a képeink és így a helyzetek között fennálló hasonlóságokat és mintázatokat.

Ebbe a csoportba tartoznak, a függőleges értékek, amelyek azt mutatják meg, hogy maga a létrejött dolog milyen, szinte függetlenül a vízszintes skálától, a létrehozás körülményeitől. Itt hat fogalmat kellett újra átgondolni, dönteni, hogy valóban hordoznak-e információt, megítélhetjük-e őket objektíven.

Ez esetben két fogalomról gondoltuk úgy, hogy ki kell zárunk az értékelésből. Az alkotók száma értékét, mivel nem tudjuk eldönteni, csupán megtippelni. A következetesség esetében pedig úgy gondoltuk, hogy nem hordoz többletinformációt, valamint kevésbé nevezhető objektívnek.

Így végül négy fogalmunk maradt, amelyek a milyen kérdésre adnak választ:

funkcionális
komplex
diverz
folytatható

a létrehozás feltételezett körülményei

Ennél a szegmensnél a táborban létrehozott mátrix vízszintesen elhelyezkedő ellentétpárjait vizsgáltuk végig és különítettük el azokat, amelyeket valóban megítélhetőnek véltünk, azoktól amelyekről kénytelenek voltunk bevallani, hogy sokkal inkább szólnak a saját benyomásunkról, mint objektív, feltételezhető adottságokról. Ennek eredményeképpen a hét ellentétpár négyre redukálódott, ebből három a véletlenszerű - direkt, spontán - megtervezett, szerves - mesterséges szerepelt korábban is, egy pedig a függőleges fogalmak átbeszélése után került át, az egyszerű - bonyolult ellentétpár. Azonban ezeket az ellentétpárokat még homályosnak és nehezen értelmezhetőnek véltük. Először kérdésekkel fogalmaztuk át, majd végül egy-egy jellemzővel sikerült megragadni, hogy melyik ellentétpár alatt pontosan melyik részét értjük a létrehozás feltételezett körülményeinek.

véletlenszerű - direkt
Volt-e célja a létrehozónak vele?
hogyan? tudatosan

spontán - megtervezett
Mennyi időt foglalkozott vele?
hogyan? pontosan

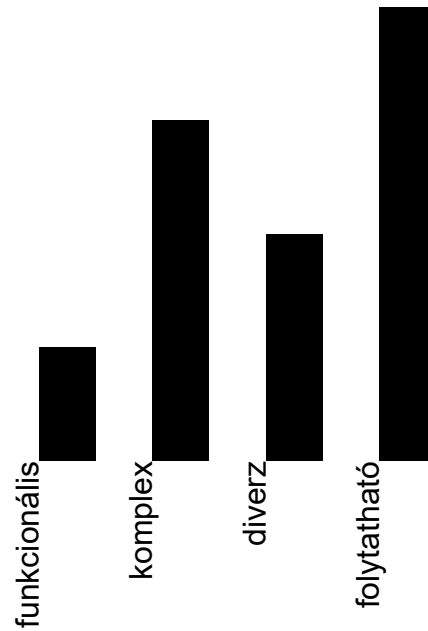
szerves - mesterséges
Folytatták?
hogyan? folytatólagosan

egyszerű - bonyolult
Mennyire volt egyszerű/bonyolult a létrehozás?
hogyan? komplikáltan

HOGYAN?

MILYEN?

summa

Az így létrejött rendszer, mind vízszintes, mind függőleges skáláin négy különböző fokozattal rendelkezik, így láthatóvá téve a létrehozás feltételezett körülményeit és a létrejött dolog objektíven mérhető tulajdonságait, lehetőséget adva ezzel nem csak az értelmezésnek, hanem viszonyításnak, hasonlításnak és különbségtételnek, valamint a két ábra egymásra helyezésével az adott helyzet objektív értékek által kialakuló grafikus lenyomatának létrehozására.

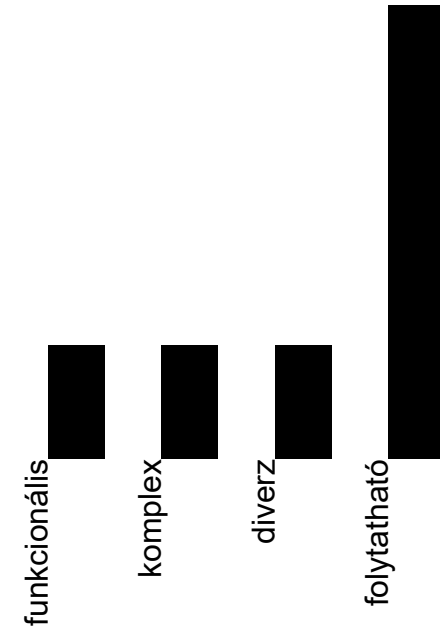
A nehezen körülírható dolgok rendszerezése során eddig 30 helyzetet, képet értékeltünk.

HOGYAN?

MILYEN?

HOGYAN?

tudatosan_

pontosan

folytatólagosan

komplikáltan

MILYEN?

funkcionális

komplex

diverz

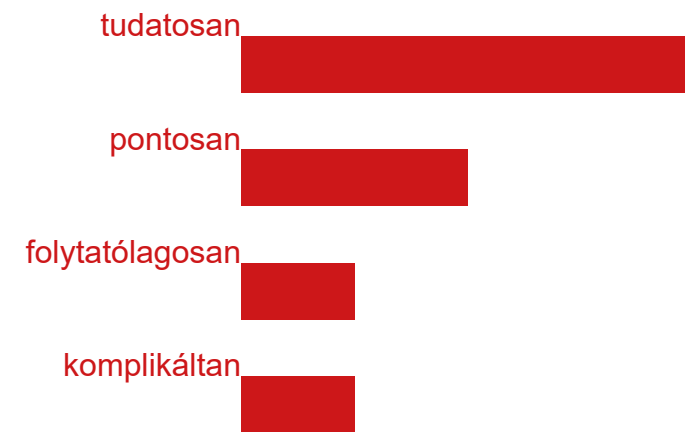

folytatható

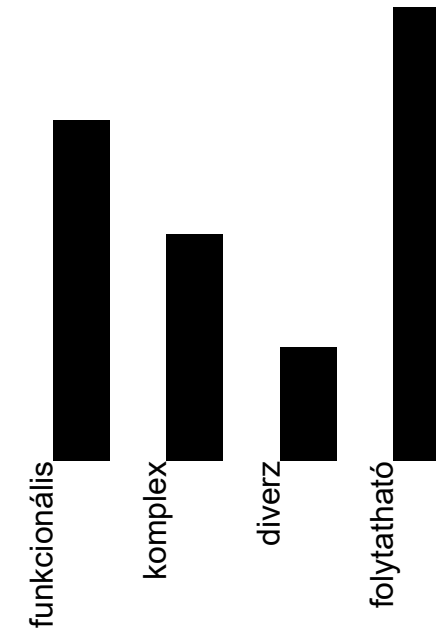

HOGYAN?

MILYEN?

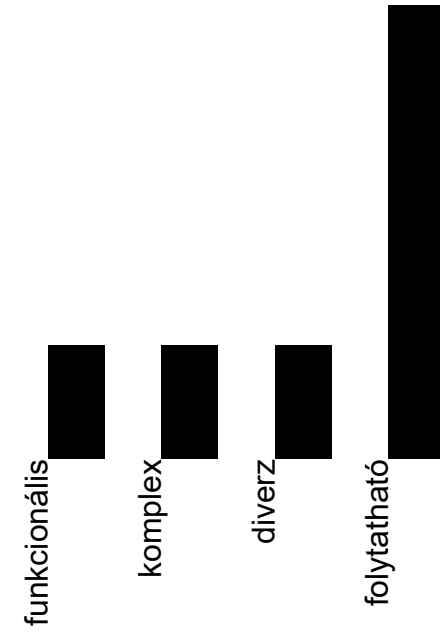

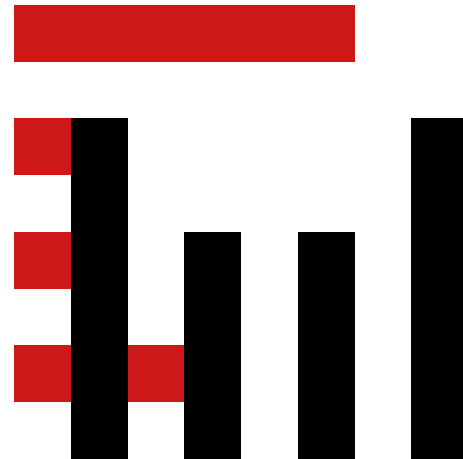

HOGYAN?

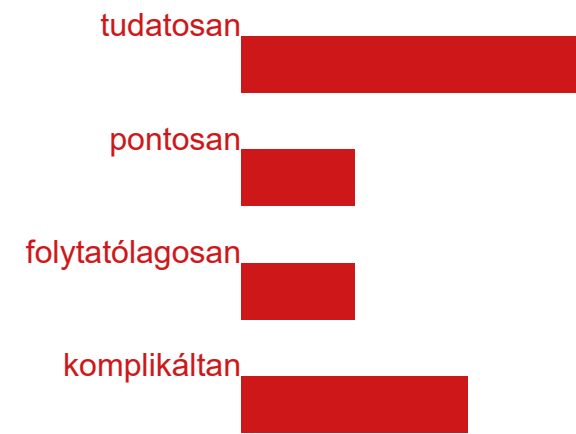

MILYEN?

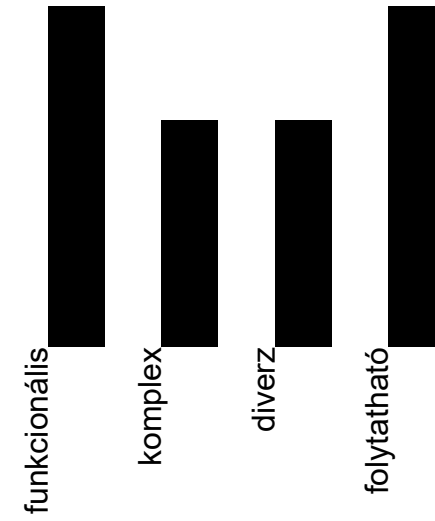

HOGYAN?

MILYEN?

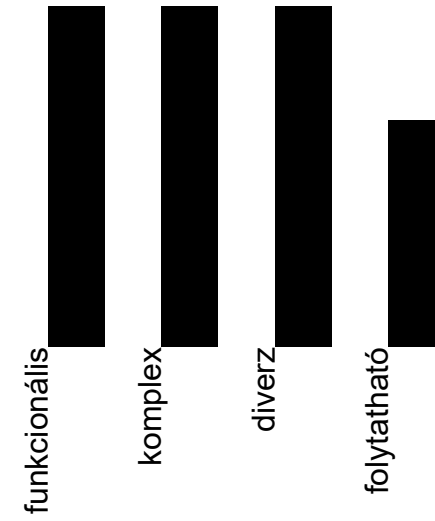

HOGYAN?

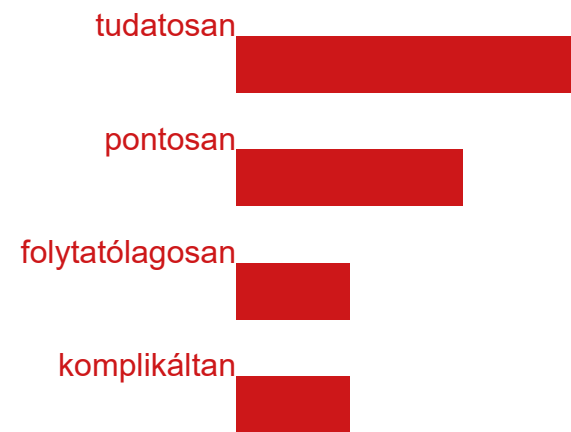

MILYEN?

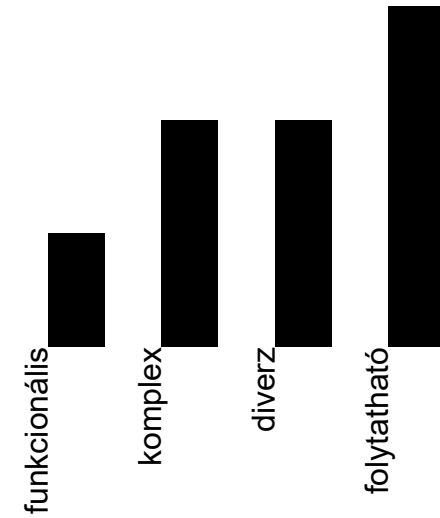

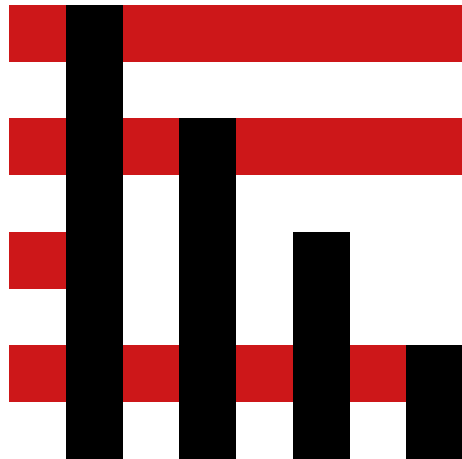

HOGYAN?

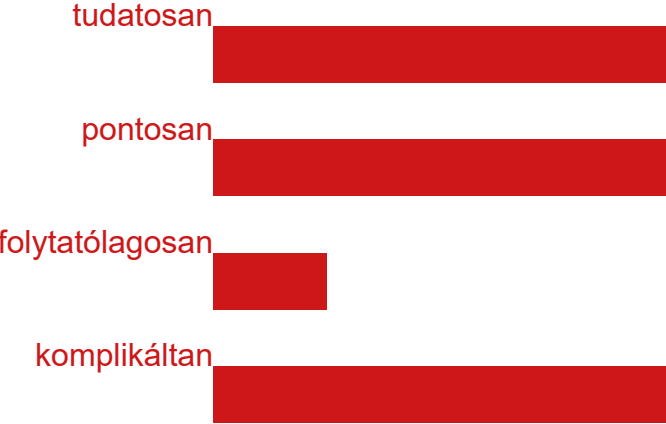

MILYEN?

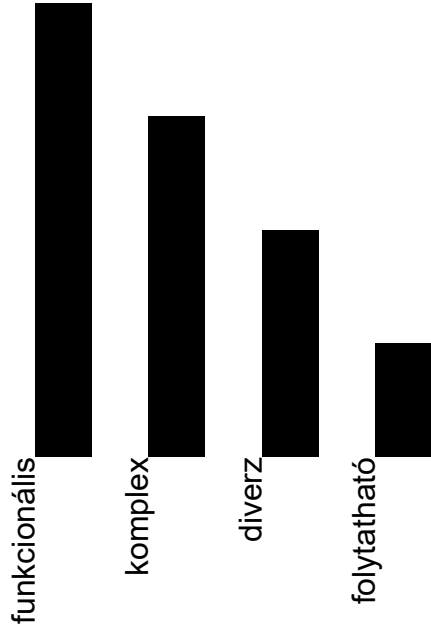

HOGYAN?

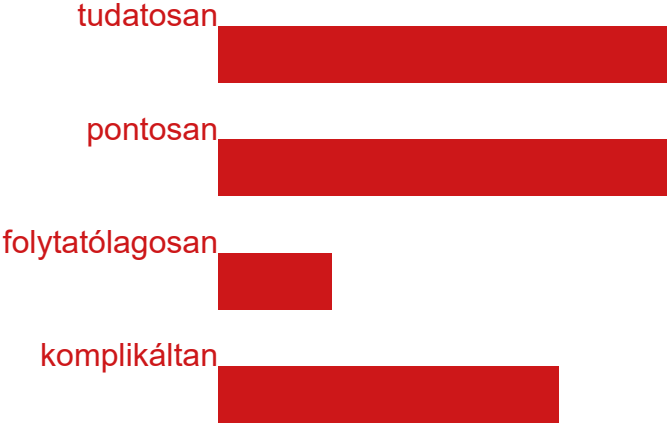

MILYEN?

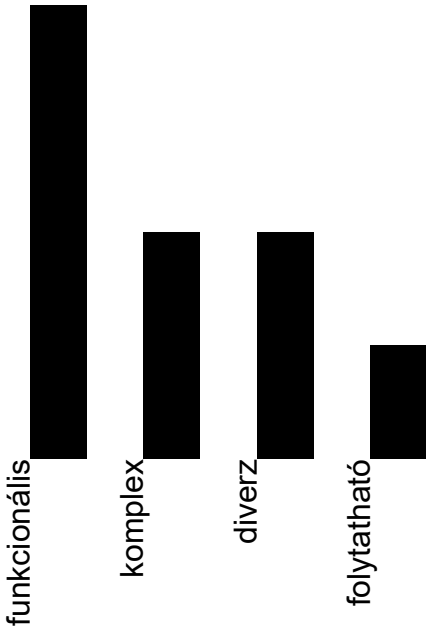

HOGYAN?

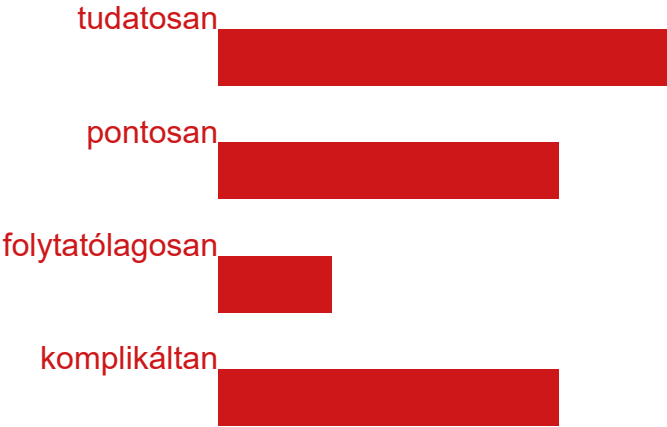

MILYEN?

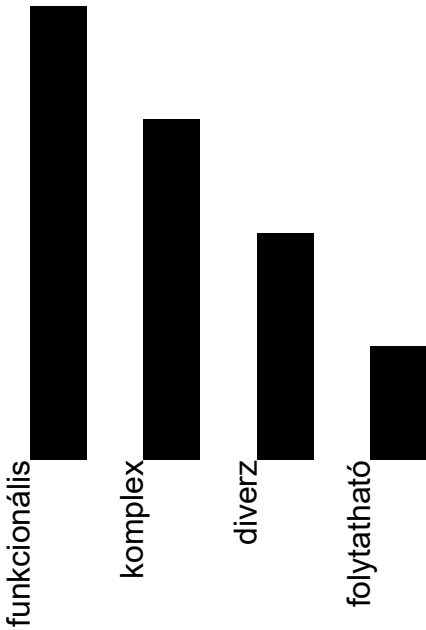

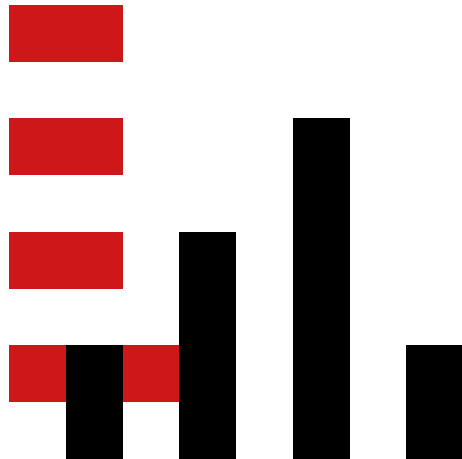

HOGYAN?

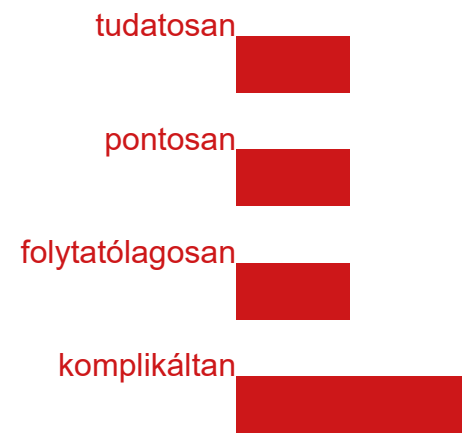

MILYEN?

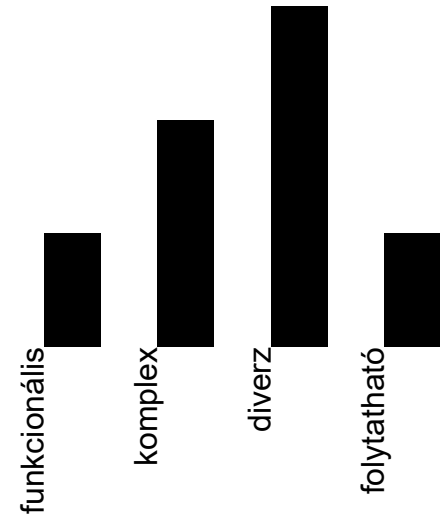

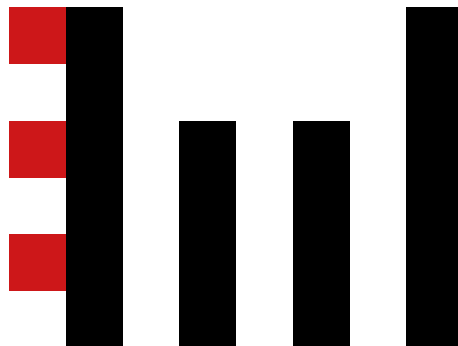

HOGYAN?

MILYEN?

HOGYAN?

tudatosan

pontosan

folytatólagosan

komplikáltan

MILYEN?

funkcionális

komplex

diverz

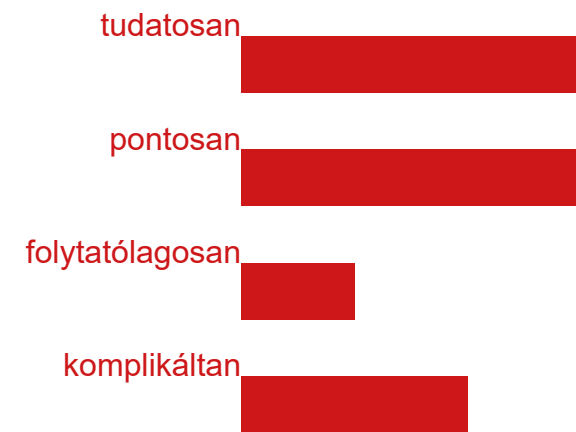

folytatható

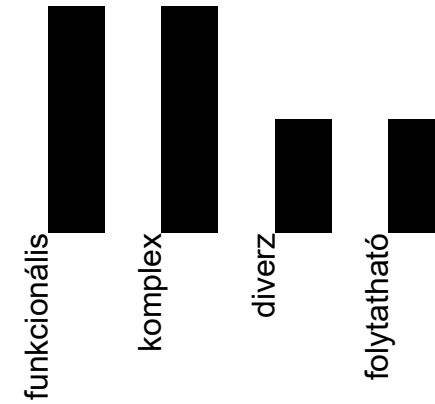

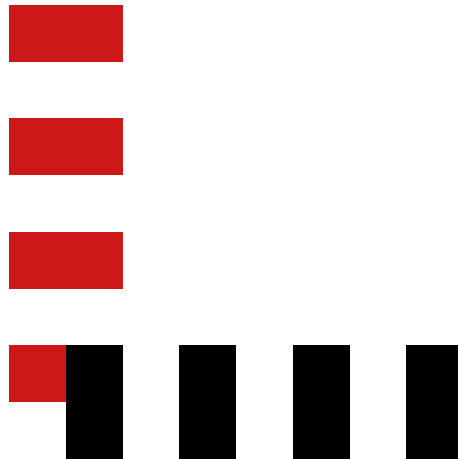

HOGYAN?

MILYEN?

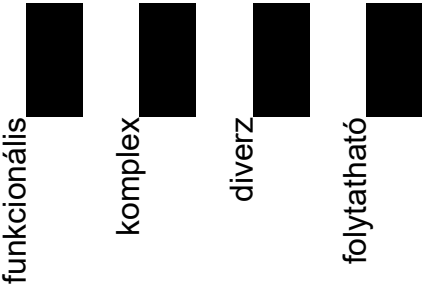

HOGYAN?

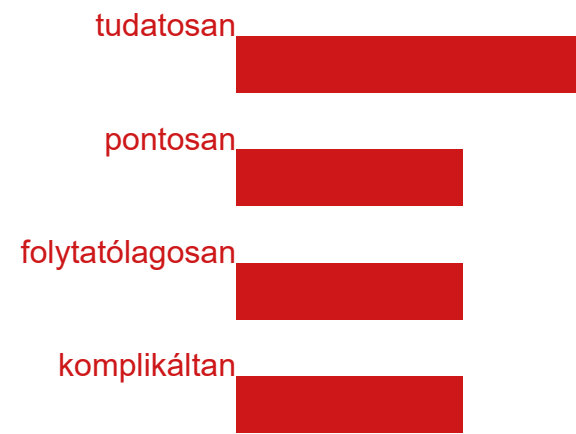

MILYEN?

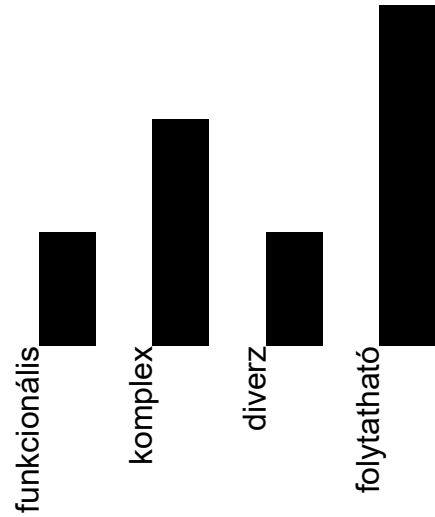

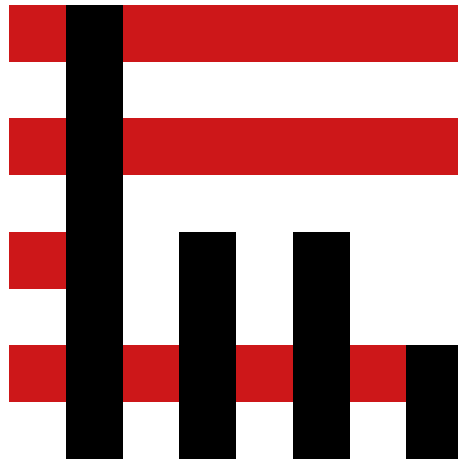

HOGYAN?

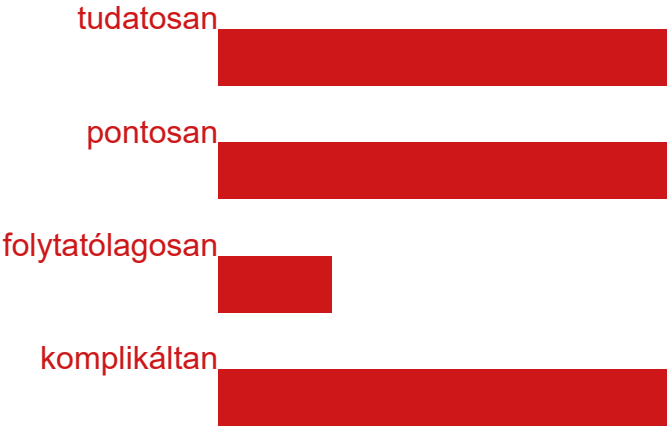

MILYEN?

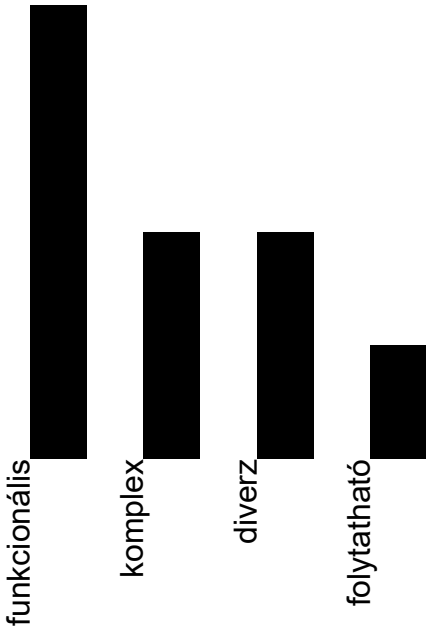

HOGYAN?

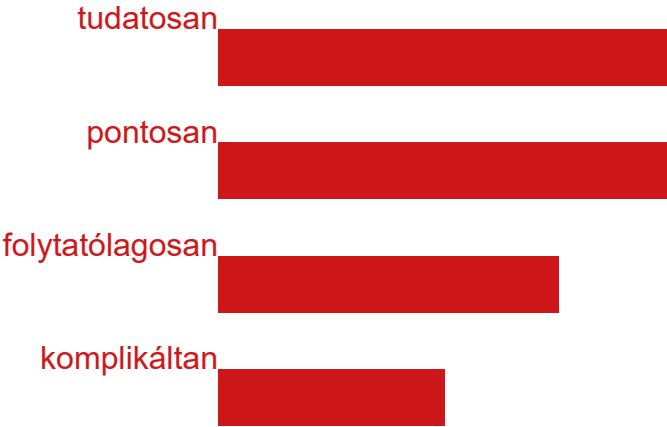

MILYEN?

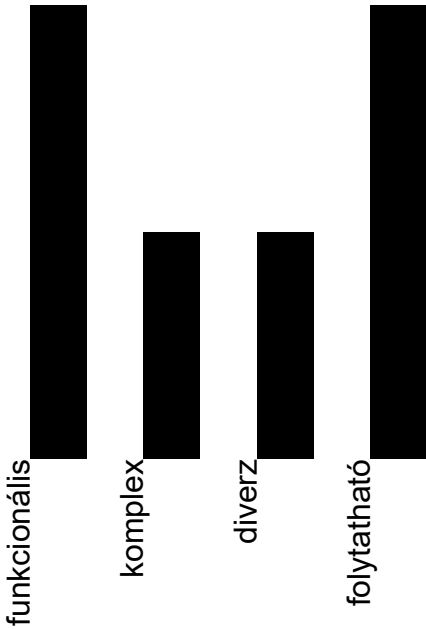

HOGYAN?

MILYEN?

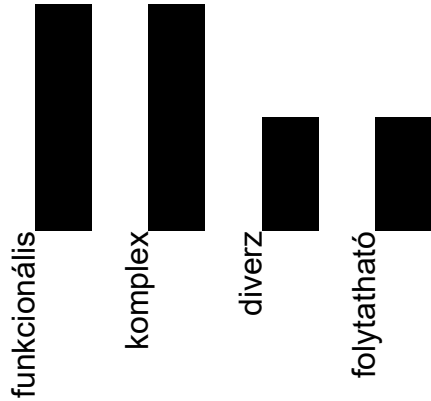

HOGYAN?

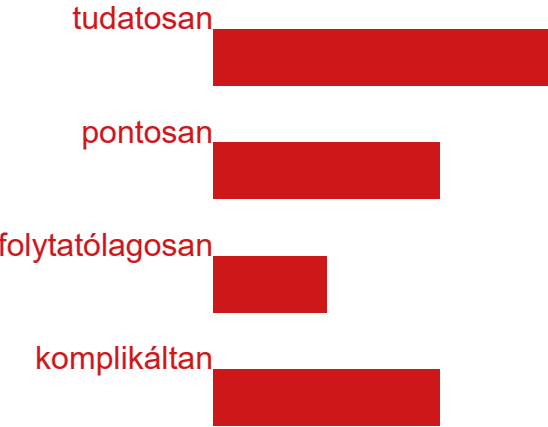

MILYEN?

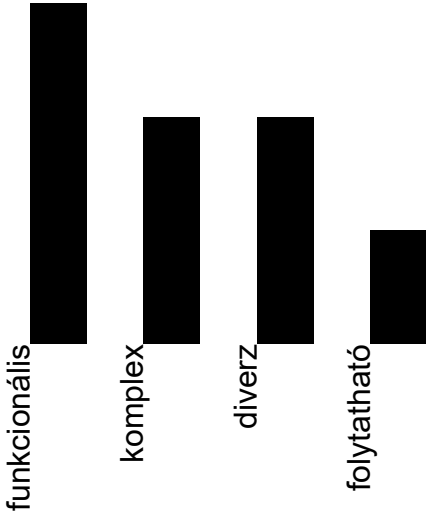

HOGYAN?

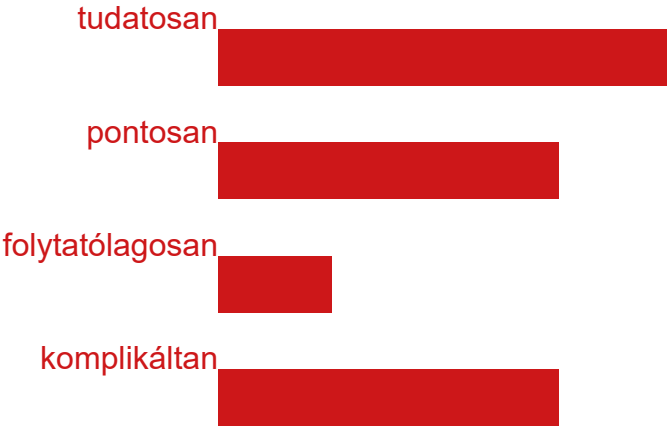

MILYEN?

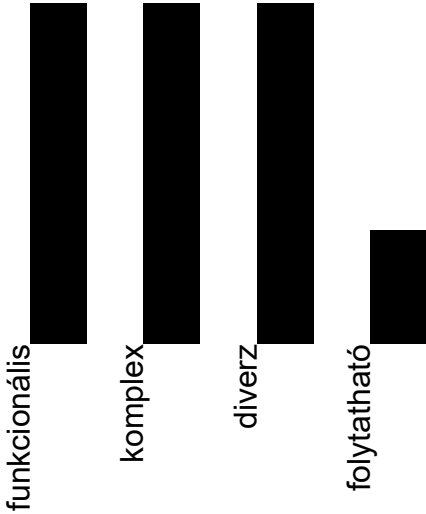

HOGYAN?

MILYEN?

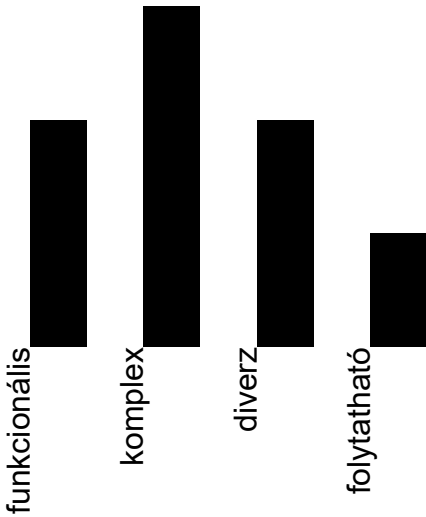

HOGYAN?

MILYEN?

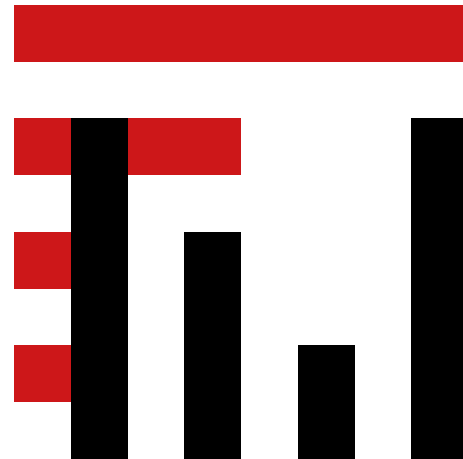
HOGYAN?

tudatosan	
pontosan	
folytatólagosan	
komplikáltan	

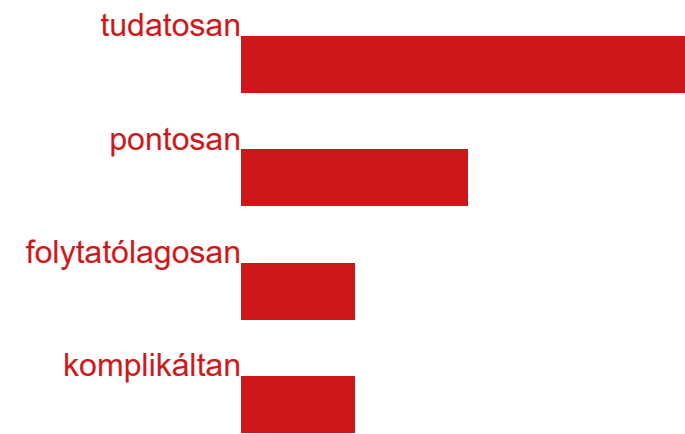

MILYEN?

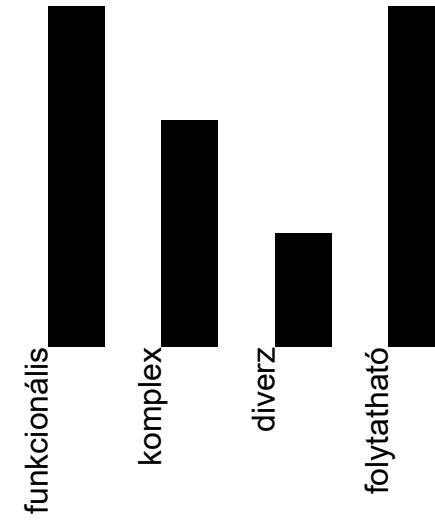
funkcionális	
komplex	
diverz	
folytatható	

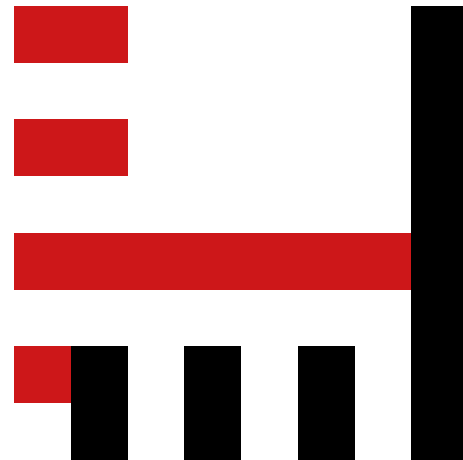

HOGYAN?

MILYEN?

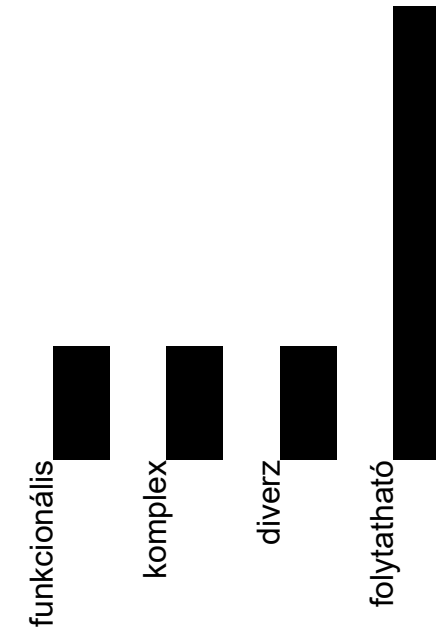

HOGYAN?

MILYEN?

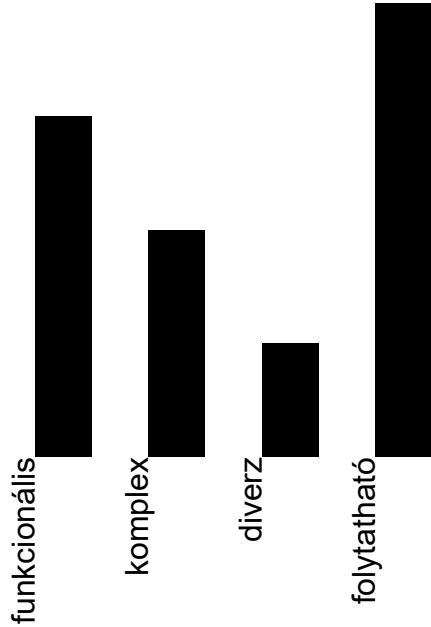

HOGYAN?

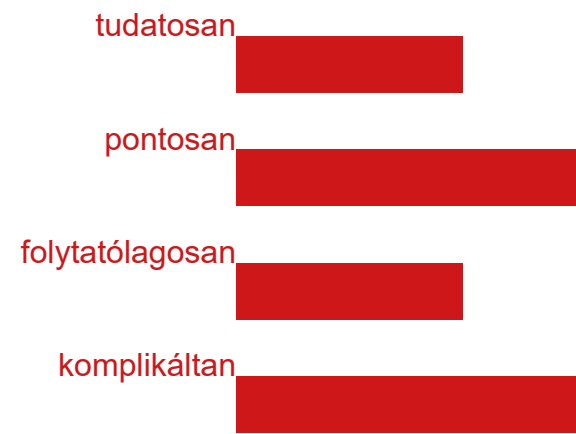

MILYEN?

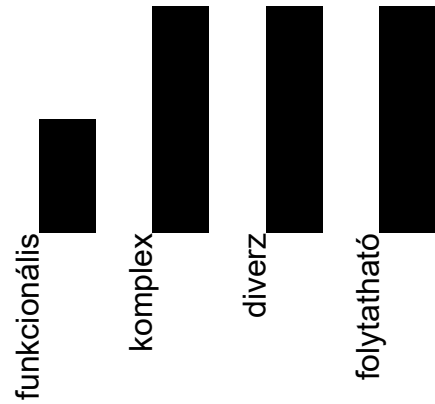

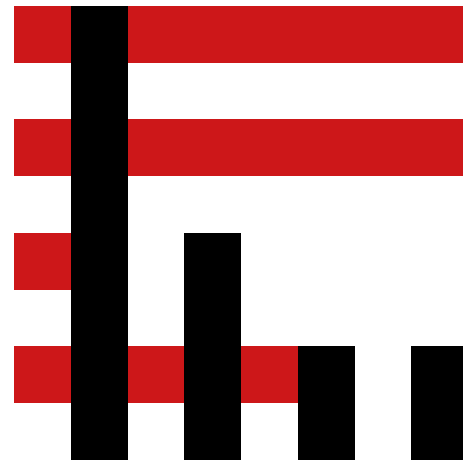

HOGYAN?

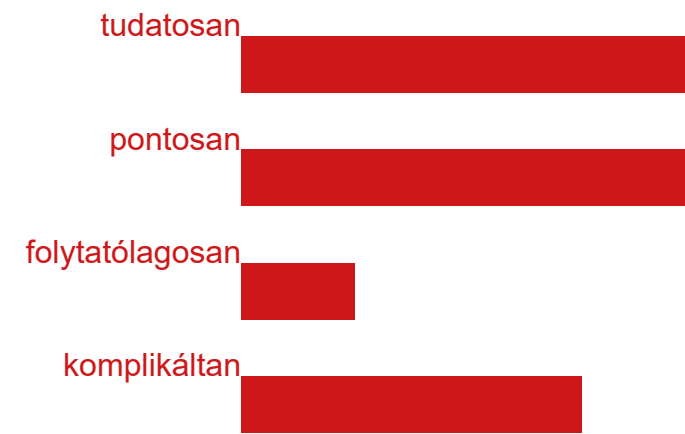

MILYEN?

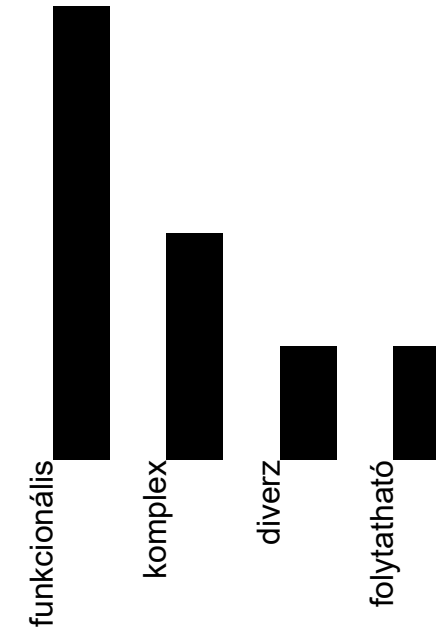

HOGYAN?

MILYEN?

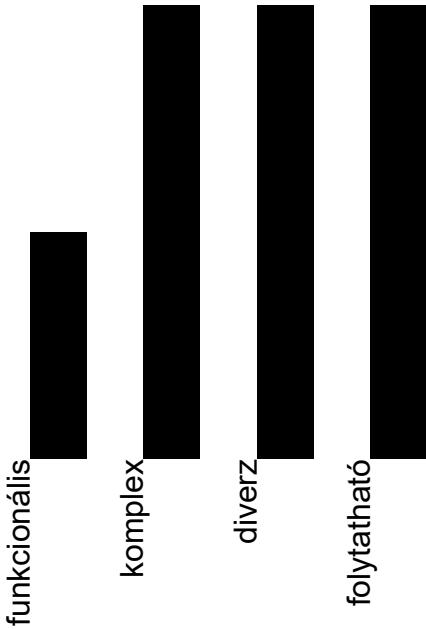

HOGYAN?

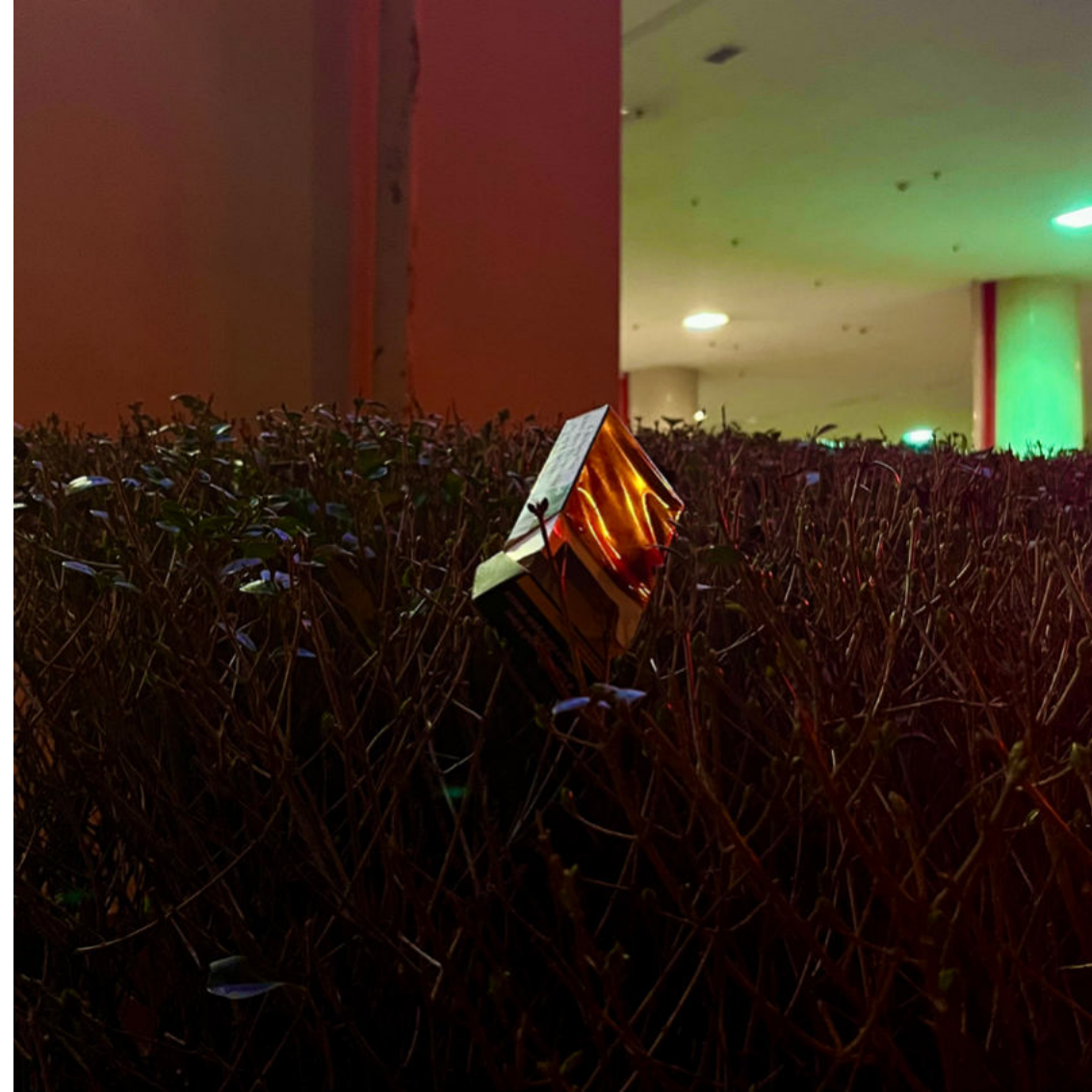

MILYEN?

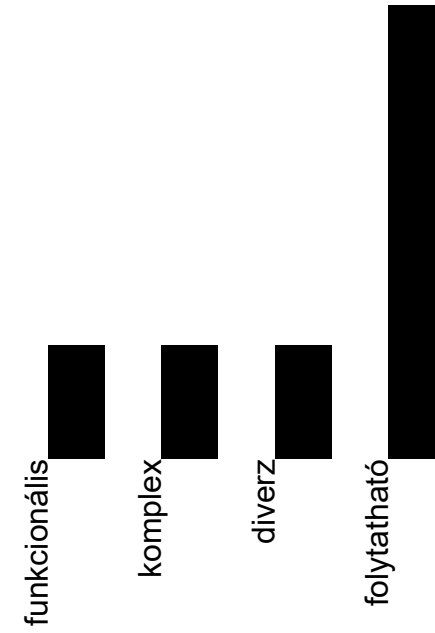

HOGYAN?

MILYEN?

HOGYAN?

MILYEN?

